MARTYNA BUNDA

MODRÁ KOČKA

Ukázka elektronické knihy

MARTYNA BUNDA

MODRÁ KOČKA

PŘELOŽILA BARBORA KOLOUCHOVÁ

ARGO

Publikace byla podpořena z prostředků
©POLAND Translation Program.

Kniha vznikla s podporou Moravské zemské knihovny v Brně –
Českého literárního centra v rámci rezidenčního pobytu v Brně.

KOT NIEBIESKI
Czech edition © Argo, 2021
Copyright © Martyna Mistarz-Bunda, 2019
Copyright © for this edition by Wydawnictwo Literackie, 2019
Published by arrangement with Beata Stasińska Literary Agency
Translation © Barbora Kolouchová, 2021
Cover design © Tomáš Cikán, 2021

ISBN 978-80-257-3548-0 (váz.)
ISBN 978-80-257-3580-0 (e-kniha)

Prolog

Modrá kočka, poslední z divokých kartouzských koček, která byla viděna na Kašubsku, přišla na svět v kartuzském lese roku dva tisíce patnáct. Kotě se narodilo u ostružinového keře v Prokowě, na místě, kde rostly velmi staré stromy, přestože je mnohokrát sužoval oheň. Jeho matka, želvovinová kočka, která přivedla na svět svůj první vrh v životě, byla považována za milé a přátelské zvíře. Otec byl zrzavý lump s natrženým uchem, roztřepeným ocasem a ponurým výrazem ve tváři. Než kočky dostal, bil je a kousal a poté si je přidržoval ostrými papilami, kterými měl pokrytý kočičí penis. Žádná by si ho za otce svých dětí nevybrala, ale stalo se – dvě kočky s modrou, mírně zředěnou krví, přivedly na svět mladé a mezi šesti koťaty narozenými v křoví bylo také jedno modré.

V té době se kartouzské kočky v přírodě už dávno nevyskytovaly. Dokonce se mohlo zdát, že vymřely. Modrá barva je vrtošivá. Neobjeví se, pokud se při aktu zrození života nepotkají dvě kočky s alespoň trochu modrou krví. A ani tehdy není nic jisté – gen si totiž sám vybírá, kdy se objeví. Kocour, který přišel na svět v křoví u Kartuz, měl všechny vlastnosti kartouzské kočky. Vyznačoval se zcela znatelným úsměvem a zálibou v mlčení – nikdo totiž neslyšel, že by tyto kočky mňoukaly – a také jantarovýma očima a oním podivným sklonem následovat. Modrá kočka zkrátka měla takovou povahu – vybírala si člověka a za ním chodila.

Ukázka elektronické knihy

Léta Páně tisíc dvě stě devadesát jedna, kdy se zhroutil starý svět, kdy se *čas hmoty* po letech budování impérií, dobývání pevnin a válčení, po letech kalkulací a odhadů vyčerpal a nadešel *čas vlny*, se břeží modrá kočka z Akkonu v Jeruzalémském království zatoulala na křižáckou loď, s ní se dostala na Kypr a dále potom do hloubi Evropy. Putovala společně s lidmi, kterým slibovali, že výměnou za zlatou minci s kohoutím ocasem budou bezpečně vyvezeni ze země pustošené válkou. Kočka následovala chlapce, nanejvýš šestiletého. Když kvůli nedostatku chleba a léků zemřel, jakýsi mnich v rouchu, který udělal křížek nad hrobem i na čela pozůstalých, vzal kočku s sebou. Tak se ocitla v Chartreuse.

Když nadešel *čas vlny*, potomci modré kočky se množili se značnou vervou a horlivostí. A nejspíš by co nevidět osídlili celou Evropu. Lidé však rychle přišli na to, jak na dotek hebké rukávníky a jak příjemné límce se šijí z kožichu kartouzských koček, a tak z nich kůži nemilosrdně stahovali. Když se cyklus uzavřel a opět nadešel *čas hmoty*, lidé omámeni vizí moci a bohatství vyvolali tolik válek, že kočky lovili z hladu. Ty kartouzské byly vypasenější a výživnější než jiné. A chutnější.

Před velkou válkou, nazývanou „světovou“, se modré kočky ještě vyskytovaly v klášterech mezi mnichy, kteří se zříkali masa a mluvy. Několik jich přežilo v někdejším, dnes již nefunkčním špitálu na bretaňském pobřeží. Po velké válce, než *čas hmoty* ještě jednou ustoupil *času vlny*, začali lidé okouzlení modrou srstí zvířat kartouzskou kočku chovat, aby ji poté dobře prodali.

V přírodě se však modrá barva nerodila. Modré kočky už se nevyskytovaly dokonce ani na půdě kláštera Velká kartouza ve francouzských Alpách, kde spousta ko-

ček přežila lov kvůli jejich masu a kožešině. Tyto kočky nebyly viděny ani v Sasku, ani v Praze, ani v kašubské kartouze. Až do roku dva tisíce patnáct, kdy jistá žena z Prokowa nedaleko Kartuz vytáhla z křoví modré, rozesmáté kotě.

ČÁST PRVNÍ

ČAS VLNY

Ukázka elektronické knihy

Jan

Na jaře léta Páně tisíc tři sta sedmdesát devět se kastelánovi z Ruśniczyna opět zdálo, že je psem. A to dvě noci po sobě. Vše v tom snu bylo jako obvykle. Léto, slunce, intenzivní vůně sena. Pes běžel poli, vrtěl ocasem a uši mu plandaly do stran. Vběhl na louku, vrhnul se na měkkou, čerstvou hlínu a začal hrabat. Drápy se do ní nořily, prodíraly se skrze oddenky trav, vyhrabávaly písek a hlínu zpod kořenů a syn kastelána z Ruśniczyna cítil ten stejný obrovský strach jako pokaždé. Snažil se vzbudit, ale nebyl toho schopen. Pes hrabal dál, divil se, kroutil hlavou a strkal čumák do díry. Pán z Ruśniczyna věděl, co zanedlouho spatří: kus zasmrádlého těla, které pes bude olizovat a o něž si bude otírat tlamu. Ztuchlé, šedomodré maso, jež zvíře vytáhne ze země. Věděl, co uslyší. Lidi sbíhající se odevšad, kteří budou křičet: „Mrtvola! Tam je mrtvola!“

Jan, správce hradu postaveného z polního kamene, syn Petra, vnuk Vojslava, rytíře ve službách krále Lokýtka, který se za cenu sto padesáti tisíc jiter od Pucku až po Krokowu a Gdyni přidal na stranu rytířů Řádu bratří německého domu Panny Marie v Jeruzalémě, dědic této půdy, věděl, co si o něm lidé myslí. Bylo mu téměř šedesát let, jež prožil pod dohledem dobře placené stráže, na hradě se zdmi, jejichž šířka se během jeho života až ztrojnásobila. Nikdy se zpoza těchto zdí nevydal bez doprovodu a hloupí lidé se domnívali, že je to kvůli

Schofkemu. Věřili, že pánova ruka třímala nůž, kterým byla propíchnuta tepna gdaňského pekařského tovaryše, když balil chléb na kastelánův dvůr v Tayszewu. Herr Johannes von Russniczin tam tou dobou skutečně stál – chtěl totiž potěšit své čichové buňky vůní čerstvého pečiva. Pravda však byla taková, že toho muže ani nespatřil. Pramínek krve, který vytékal zpod dřevěných dveří, nejprve považoval za víno. Na výzvu soudu v Tayszewu se nedostavil ani v roce tisíc tři sta čtyřicet osm, kdy zabili Michala Schofkeho, ani v tom následujícím, kdy za ním kvůli tomuto případu dvakrát přišli poslové. Měl své důvody. Za vyhýbání se soudu a domnělou vraždu ho však prohlásili za vyhnance. Od té chvíle mohl Jana každý člověk beztrestně zneuctít, očernit či zabít. Místo po otci příslušelo mladšímu bratrovi.

To, že si pán z Ruśniczyna nikdy nevzal zákonitou ženu a spokojil se s dívkami, které se u něho střídaly, stejně jako to, že se nikdy nedočkal syna z pravého lože, bylo pro lidi důkazem, že má srdce z kamene. Sám dobře věděl, že pokud povolá řeholníky, dá lidem další důkaz o své vině. Bratři, pohřbeni dobrovolně zaživa, napíšou na sluneční hodiny *memento mori*, kdežto lidé budou číst: „Schofke! Schofke!“ Pán na to však nedbal. Již vyslal dopis do Prahy, v němž nabízel půdu a také nezbytnou podporu a materiál potřebný ke stavbě kláštera. Uplynul rok a donátor pomalu ztrácel naději, když vtom obdržel odpověď.

Při pomyšlení, že Bohu musí vynahradit vše, co se pokoušel ukrást, a navíc musí poslat pryč oblíbenou dívku Sulku, pocítil skutečný smutek. „Kdo se chopí pluhu a ohlíží se zpátky, nehodí se pro Boží království,“[1] zopa-

1 Lukáš 9,62, Bible

koval si verš z Evangelia svatého Lukáše. Bylo příjemné ukládat své staré kosti po tolik let vedle mladé, něžné Sulky. Bylo dobré vědět, že mužské síly se v něm stále rozmáhají, a mít radost z toho, jak je na něm dívka závislá a jak je oddaná jeho vůli. On sám však nebyl oddaný Bohu. A nyní to chtěl napravit. Rozhodl, že o Sulku se postará někdo z kuchyně. Onen ženský inventář, všechny ty truhly šatů, koše kartáčů, šátků a bot musejí z hradu pryč. Modré oči, světlý tlustý cop, společně s bílými a teplými stehny, kterými ho svírala v pase, odejdou v zapomnění. To vše, společně s ní, někdo naloží na vůz a ona jednou provždy sejde z jeho očí.

Jan věřil, že opakující se sen o psovi věstí boží pomstu. To, že mu z Prahy neodpovídali, ho netěšilo, dělal však, co mohl. V Gdaňsku nakoupil životy svatých pro nejblíže položené kláštery, hojněji než kdykoli jindy podpořil chudáky almužnou a k tomu všemu nechal vyzdít druhou, lepší hradní kapli. Na místě, kde byl po léta Sulčin oblíbený, nejkrásnější kousek zahrady s italskou fontánou, lavičkami a altánkem, zedníci postavili pevné zdi z cihel máčených v oleji, klenby utvořili vysoké po vzoru místností, jaké stavěl Řád německých rytířů. Do oken vložili vitráže zobrazující rozličné momenty ze života Panny Marie, podlahu vyložili kameny z Porýní, na oltář použili tři odstíny mramoru a celé dílo odevzdali pánovi na Ruśniczynu. Ten ho svěřil Bohu. Ještě předtím nechal Jan z vlastní ložnice odnést kordovány potištěné zlatem, ebenové křeslo či nábytek pro celebranta. To vše získal Řád německých rytířů od Saracénů při svatých výpravách do Jeruzaléma a daroval je poté jeho dědu, Vojslavu z Ruśniczyna, jako omluvu za vydloubnutí očí. Nikdo, kdo spatřil hrad,

nemohl pochybovat o tom, že kaple se stala nejdůstojnější částí stavby.

Na zbytek budovy už syn kastelána neměl čas. Vše, co tam Sulka nechala navézt, protože zřejmě věřila, že díky sdílení jednoho lože se může stát paní, by nechal neúprosně spálit. Kromě Sulky samotné.

Dopis z Prahy přišel v předvečer Velikonoc léta Páně tisíc tři sta osmdesát. Převor Zahrady Panny Marie v Praze v něm oznamoval, že k Baltu vysílá svého nejlepšího člověka, klášterního prokurátora Jana Deterhuse, aby se na místě postaral o výstavbu kláštera se čtrnácti poustevnami a stejným počtem míst v dormitářích. Herr Johannes von Russniczin s velkým zadostiučiněním poznamenal, že s mnichem, který k nim putuje až z Prahy, mají stejné jméno a tuto souhru náhod považoval za další znamení. Okamžitě nechal na koních vyslat dva silné rytíře ze stráže, aby otci Janovi jeli naproti a poté se postarali o to, aby mu nikdo nezkřivil ani vlásek. Sám, plný neklidu, vyčkával.

Po přibližně šedesáti dnech ho konečně spatřil. Dlouho nevěřil vlastním očím. Vojáci, kteří měli dohlížet na mnichovu bezpečnost, ho zřejmě nedokázali přesvědčit, aby nasedl na koně. Šel vedle vozu, na němž neležely žádné kufry s věcmi, jaké by potřeboval na tak náročné cestě každý pocestný, ale pytel. Mnich měl odkrytou hlavu, na nohou sandály a šplhal k hradební hoře. Na sobě měl bílé řeholní roucho a přes ně přehozené cosi, co připomínalo plášť – kousky silné vlny s kapucí, které jako by utvářely kříž, přičemž postranní ramena toho kříže volně visela po obou stranách. Plášť si vpředu přidržoval, aby si jej nepřišlápl. Na osobu takového postavení, navíc unavenou namáhavou cestou,

si otec vykračoval krokem možná až příliš tanečním. Vedle něj šla kočka. Byla velká, šedomodrá, šla zpříma, se vztyčeným ocasem a pozorně naslouchala. Jakmile pán z Ruśniczyna uvěřil v to, co vidí, usmál se. Napadlo ho, že je to další znamení. Modrá kočka přemůže psa.

* * *

Téměř celý hrad se shromáždil před hlavní branou, aby spatřil mnicha, který prý spí v rakvi, živí se kořínky a putuje s kočkou. Pouze několik osob pobíhalo kolem kuchyně ze strany malé brány. K jediné Sulce poslal kastelán von Russniczin pět lidí s meči.

Vůz, na který ji měli posadit, nevypadal jako hradní. Byl to obyčejný dvoukolák stlučený z prken a silnějších klacků, na němž vozili chleba. Sulka si s sebou nebrala příliš velký majetek. Měla tři malé kufry a v nich několikero povlečení, nějaké to nádobí a také čtvery šaty a tři páry šněrovacích bot, které jí pokojské zabalily podle vlastního uznání, když byla pod zámkem. Dívky, které ji balily, rozkradly ty nejlepší a nejcennější věci. Věděly totiž, že už se nemusejí bát ničího hněvu. Z cenností tedy dostala Sulka pouze to, co měla na sobě, a k tomu pár náušnic s rubíny, které Jan z Ruśniczyna hodil ledabyle do kufru, mezi šaty.

Přestože ani v nejmenším netušila, kam ji zavezou, byla nadmíru klidná. Do lesa? Do Prokowa, odkud ji pán před lety sebral, když stála před domem, a nechal ji uvěřit v to, že se její život nadobro změnil? Kdyby ji alespoň zavezli k jeptiškám, do Żukowa! Tam, kam posílali nechtěné, ale právoplatné ženy. Pán však řekl, že sestry

nebyly ochotné vzít pod jednu střechu selku, a Sulka chtěla věřit tomu, že se skutečně zeptal.

Nyní, když jí u boční brány balili majetek, Sulka mezi šoupáním kufrů ukládaných na vůz a třeskotem nádobí v kuchyni naslouchala zvukům z druhé strany sídla. Mezi neznámými rozrušenými hlasy lidí, kteří vítali mnicha, hledala nízký, silný témbr patřící Janovi. Pořád měla naději, přestože vojáci dostali pokyn, že pán ji už nikdy nechce spatřit.

Neplakala. Slzy jí tekly v den, kdy zjistila, že se v její oblíbené benátské zahradě, ve staré části vysokého hradu, zjevili zedníci a kladivy zničili fontánu. Uplakaná šla za pánem, ale on se na ni podíval jako nikdy předtím – s opovržením. Zeptal se, zda jí Bůh něčím vadí, když nechce souhlasit se stavbou nové kaple? Jeho pohled ji vylekal.

Zanedlouho poté zjistila, že je v naději. Chtěla věřit, že dítě, které pánovi porodí, vše změní. Jen si nebyla jistá, zda to, co se děje s jejím tělem, neznamená něco špatného. Cokoli totiž snědla, ihned se vracelo, a také krvácela a vytékal z ní podivný sliz. Neměla se koho zeptat. Pán nechtěl, aby se u něj rodily děti. Každou těhotnou tedy posílal pryč. A Sulka, která v sobě nosila dítě, se bála plakat, aby malému neublížila.

Od lidí věděla, že pán poslal pryč všechny ženy, které tu byly před ní. Mizely jedna po druhé, navždy, snad prý v temném lese. Také věděla, že se pán poté, co dívku odeslal z hradu, na dlouho zavíral do staré kaple, načež si bral další, novou Sulku. Pokaždé to dělal stejně: nechal osedlat koně, povolal čtyři či pět ozbrojených mužů kvůli ochraně a vydali se napříč vesnicemi – přes Gdyni, Przejazdowo, Ostrzyce, Goręczyno a Prokowo. Když

Ukázka elektronické knihy

mu do oka padla dívka v rozpuku, sesedl z koně, vzal si meč a hrotem jí nemilosrdně vyhrnul sukni. Jakmile spatřil, co se ukrývá pod látkou, obyčejně si pohrdavě odfrknul, někdy však uznale přitakal. Poté se vrátil na hrad, aby do sebe nalil spoustu vína, a druhý den ráno již věděl – bude to tahle anebo bude muset hledat dál. Vybranou Sulku přivezli do sídla postaveného z polního kamene a posadili ji do necek. Koupel z vody a mléka, tolice, olejnatého semene, kopřiv a oleje jí měla zvláčnit kůži. Díky syrovým vejcím, která jí vetřeli do hlavy, bylo možné vyčesat všechny slepence vlasů. Modré šaty, které poté přinesli, dívkám obvykle seděly, protože všechny Sulky měly podobnou postavu – byly malé, měly velká prsa, dlouhé světlé vlasy a silná, bílá stehna. Ona byla sedmá.

„Rozhodně není lepší než ty před ní," povídaly si ženy na hradě.

„Ale jsem poslední – už deset let po pánově boku," opakovala si sedmá Sulka. O panenství ji připravil hrubě a bezostyšně v den třináctých narozenin, mužovým potřebám se však snažila vyhovět. A to jak tehdy, tak i později, kdy si ji pán bral se stejnou hrubostí, ale s čím dál menší silou.

Aby nezpůsobovala problémy, na doporučení hradního lékaře pila každý den odvar a do pochvy si zaváděla rozřezané citrony, přivezené speciálně ze Španělska. A žádné problémy nebyly. Každý měsíc krvácela čirou krví – tedy až doposud. Věřila, že v ní roste syn. Mohl potomek obměkčit pánovo srdce? A co modré hedvábné šaty, které si opět oblékla a které měl pán tak rád? Ty by ho mohly dojmout? Sulka poslouchala a stále ještě doufala, přestože její majetek už ležel na voze. Pán nepřišel.

Ukázka elektronické knihy